

ICOMOS TÜZÜK- MİMARİ MİRASIN ANALİZ, KORUMA VE YAPISAL RESTORASYONU İÇİN İLKELER (2003)

Ekim 2003'te Victoria Falls, Zimbabwe'de 14. ICOMOS Genel Kurulunda kabul edilmiştir.

İLKELER

BELGENİN AMACI

Mimari miras yapılarının, tarihi ve doğası gereği (malzeme ve yapı kurgusu), hasar teşhisi ve restorasyonunda modern yasal şartnamelerin ve yapı standartlarının uygulanmasını sınırlayan kendine özgü birçok zorluğu vardır. Tavsiyeler; mimari miras yapılarının kültürel içeriğine uygun hem rasyonel analiz yöntemleri hem de onarım yöntemlerini oluşturmak için önemlidir ve gereklidir.

Bu tavsiyelerin tüm koruma ve onarım sorunları ile ilgilenenlere yararlı olması amaçlanmıştır. Ancak hiçbir şekilde kültürel ve bilimsel metinlerden edinilen özgün bilgilerin yerini tutmaz.

Bu belgede sunulan Tavsiyeler iki kısımdan oluşmaktadır: Korumanın temel kavramlarının sunulduğu İlkeler ve Tasarımcının izlemesi gereken kural ve yöntemlerin tartışıldığı Yönergeler. Burada sadece İlkeler bölümü kabul edilmiş/onaylanmış ICOMOS belgesi durumundadır.

Tavsiyeler İngilizce ayrı bir doküman [Word - 164 Kb] olarak mevcuttur.

İLKELER

1 Genel Kriterler

- 1.1 Mimari mirasın koruma, güçlendirme ve restorasyon çalışmaları, farklı disiplinleri içeren bir yaklaşım gerektirir.
- 1.2 Mimari mirasın değeri ve özgünlüğü sabit ölçütlere dayandırılmaz, çünkü her kültüre saygı, fiziksel mirasın ait olduğu kültürün içeriğine göre ele alınmasını gerektirir.
- 1.3 Bir mimari mirasın değeri sadece görünüşünde değil, yapıldığı dönemin yapı teknolojisinin özgün ürünü olarak tüm bileşenlerinin bütünlüğündedir. Özellikle yalnızca cephenin korunarak yapı içinin ortadan kaldırılması, koruma ölçütlerine uygun değildir.
- 1.4 Kullanım ya da fonksiyon değişimi önerildiğinde, tüm koruma ölçütleri ve güvenlik şartları özenle dikkate alınmalıdır.
- 1.5 Mimari miras yapısının restorasyonu kendi başına bir araç değil, bina bütünlüğüne ulaştıran bir adımdır.
- 1.6 Karmaşık tarihleri ile miras yapılarının özelliği, tıpta kullanılan yöntemlere benzer adımlarla bir çalışma ve öneri düzeni gerektirir. Tanı, teşhis, tedavi ve kontrol terimleri belirgin veri ve bilgi araştırmaları, hasar ve bozulma nedenlerinin tanımlanması, müdahale ölçütlerinin seçimi ve müdahale sonuçlarının uygunluğunun kontrolüne karşı gelmektedir. Mimari miras

üzerinde minimum etki ve uygun maliyet sağlamak için bu adımların tekrar edilmesi şeklinde sürekli bir çalışma gerekir.

- 1.7 Göçmenin önlenmesi için acil güvenlik ölçütlerinin gerekmesi durumu hariç (örneğin sismik hasar sonrası) mimari mirasa yapacağı yarar ya da zarar araştırılmadan hiçbir işlem yapılmamalıdır. Bu acil ölçütler mümkün mertebe dokuyu geri dönüştüremeyecek şekilde değiştirmemelidir.

2 Araştırma ve Teşhis

- 2.1 Genellikle problemin büyüklüğüne ve özelliğine göre belirlenen farklı disiplinlerden bir ekip, çalışmanın başından itibaren - alanın ilk incelenmesi ve araştırma programının hazırlanmasında olduğu gibi- birlikte çalışmalıdır.
- 2.2 Yapıların gerçek problemine uygun kapsamlı bir çalışma planı için öncelikle veri ve bilgiler yaklaşık olarak elde edilmelidir.
- 2.3 Koruma uygulamalarında yapısal ve malzeme özellikleri tam olarak anlaşılmalıdır. Yapının orijinal ve önceki durumunda kullanılan yapım teknikleri, geçirdiği değişiklikler ve etkileri, yaşadığı olaylar ve yapının mevcut durumunu hakkında bilgi gereklidir.
- 2.4 Arkeolojik yerlerde, kazı esnasında bilgi henüz tamamlanmadan yapının dengede olması gerektiği için, özel sorunlar ortaya çıkabilir. "Tekrar keşfedilen" binaların yapısal davranışları, "ortada" olan binalardan tamamen farklı olabilir. Kazı devam ederken yapının dengesini sağlamak için gereken acil ölçütler, tüm binanın kavramsal şeklini ve kullanımını dikkate almalıdır.
- 2.5 Teşhis; tarihi bilgi, nitel ve nicel yaklaşımlara dayanır. Nitel yaklaşım; yapısal hasarın ve malzeme bozulmasının doğrudan gözlemi ile tarihi ve arkeolojik araştırmalarını, nicel yaklaşım; malzeme ve yapısal deneyleri, izlemeyi ve yapısal analizleri esas alır.
- 2.6 Yapısal müdahale kararı vermeden önce, ilk olarak hasar ve bozulma sebeplerinin saptanması, sonra yapının mevcut güvenlik düzeyinin değerlendirilmesi önemlidir.
- 2.7 Teşhisin son aşaması olan olası tedavi ölçütlerine karar verilen güvenlik değerlendirmesinde, nitel ve nicel analiz sonuçları; doğrudan gözlem, tarihi araştırma, yapısal analiz ve yapıldıysa deney ve testler uyumlu olmalıdır.
- 2.8 Genellikle yeni yapı tasarımlarında kullanılan güvenlik düzeylerinin uygulanması aşırı ölçütler gerektirir. Böyle durumlarda uygunluğu kanıtlanmış diğer yöntemler farklı güvenlik yaklaşımları sunabilir.
- 2.9 Elde edilen tüm bilgiler, güvenlik değerlendirmesini içeren teşhis ve müdahale kararları bir "açıklayıcı rapor" içinde her yönüyle tanımlanmalıdır.

3 Önlemler ve Kontroller:

- 3.1 Tedavi, belirtilerden ziyade temel nedenlere yönelik olmalıdır.
- 3.2 Koruyucu bakım, en iyi tedavidir.

- 3.3 Koruma ve güçlendirme ölçütlerinin temeli, güvenlik değerlendirmesi ve yapı özelliklerinin anlaşılmasına dayanmalıdır.
- 3.4 Zorunlu olduğu gösterilmeden hiçbir eylem üstlenilmemelidir.
- 3.5 Her müdahale, güvenlik ve kalıcılığı sağlayacak, tarihi miras değerlerine en az zarar getirecek yeterli düzeyde, güvenlik amaçları ile orantılı olmalıdır.
- 3.6 Herhangi bir müdahalenin tasarımı, hem hasar ve bozulmaların nedeni olan hem de müdahale sonrasında yapılan yapısal analizde dikkate alınan dış etkilerin iyi bilinmesine dayanmalıdır; çünkü tasarım buna bağlıdır.
- 3.7 "Geleneksel" ve "yeni" teknikler arasındaki seçim, etkileri bazında değerlendirilmeli ve güvenlik ve dayanıklılık gerekleri dikkate alınarak en az yenilikçi ve tarihi miras değerlerine en uygun teknik tercih edilmelidir.
- 3.8 Gerçek güvenlik düzeyi ve müdahalenin olası yararlarını değerlendirilmek güç olduğunda "gözleme dayalı bir metod", örneğin; en küçük müdahale ile başlayarak bir dizi ek ya da düzeltme ölçütlerini uygulayarak adım adım yaklaşım önerilebilir.
- 3.9 Mümkünse, yeni bilgiler kazanıldığında kaldırılıp daha uygun müdahalenin uygulanabilmesi için, uygulanan herhangi bir ölçüt "geri dönüştürülebilir" olmalıdır. Yapılan müdahale bütünüyle geri dönüştürülemeyecekse de gelecekteki müdahaleleri engellememelidir.
- 3.10 Restorasyon çalışmalarında kullanılan (özellikle yeni malzemeler) malzemelerin özellikleri ve mevcut malzeme ile uyumu tam olarak gerçekleştirilmelidir. Bu uyumda, istenmeyen yan etkilerin önlenmesi için uzun dönem etkileri dikkate alınmalıdır.
- 3.11 Yapı ve çevresinin orijinal ve önceki durumundaki belirleyici özellikleri yok edilmemelidir.
- 3.12 Her müdahale, yapının orijinal ya da önceki durumu içindeki kavramı, yapım teknikleri ve tarihi değerine olabildiğince saygılı olmalı ve gelecekte tanınmasını sağlayacak kanıtlar bırakmalıdır.
- 3.13 Müdahale; mimari, yapım sistemi, donanım ve fonksiyon farklılıklarına gerekli uygun değer veren bütüncül bir plan sonucu olmalıdır.
- 3.14 Herhangi bir tarihi malzemenin veya mimari özelliklerin kaldırılması veya değiştirilmesinden olabildiğince kaçınılmalıdır.
- 3.15 Bozulmuş yapılar sökülüp değiştirilme yerine mümkünse onarılmalıdır.
- 3.16 Kusurlar ve değişiklikler yapı tarihinin bir parçası olmuşsa, güvenlik şartlarını tehlikeye sokmadığı sürece korunmalıdır.
- 3.17 Sökme ve tekrar yapma, başka şekilde korumanın mümkün olamayacağı ya da zararlı olacağı durumda, sadece malzeme ve yapı doğasının gerektirdiği kadar yapılmalıdır.
- 3.18 Müdahale sırasında kullanılan geçici koruma sistemlerinin miras değerlerine zarar vermeden amacına ve fonksiyonuna hizmet ettiği gösterilmelidir.

- 3.19 Her müdahale önerisi, olabildiğince, işlem yürütülürken uygulanacak bir kontrol programını da içermelidir.
- 3.20 Uygulama sırasında kontrol edilemeyecek ölçütlere izin verilmemelidir.
- 3.21 Müdahale sırasında ve sonrasında yapılan kontrol ve izlemeler, yapılan işlemlerin etkinliğini belirleyecek şekilde yapılmalıdır.
- 3.22 Kontrol ve izleme için yapılan tüm işlemler belgelenmeli ve yapının tarihini oluşturmak üzere saklanmalıdır.